

Ing. František Koníček
ministr práce a sociálních věcí
MPSV
Na poříčním právu 1
128 00 Praha 2

8. srpna 2013

Vážený pane ministře,

dovoluji si obrátit se na Vás jako předsedkyně Společnosti sociálních pracovníků ČR se žádostí o pomoc při procesu novelizace Instrukce MPSV č. j. 21 – 12242/2000 ze dne 15. 3. 2000, kterou se stanoví rozsah evidence dětí a obsah spisové dokumentace o dětech vedené orgány sociálně-právní ochrany dětí a obsah spisové dokumentace o žadatelích o osvojení a o svěření dítěte do pěstounské péče.

Jsem v kontaktu se sociálními pracovníky obecních úřadů obcí s rozšířenou působností (dále jen „OSPOD,“) v rámci celé republiky, kteří spontánně vyjadřují nesouhlas s novelou Instrukce, která může v konečném důsledku znehodnotit výkon sociálně-právní ochrany dětí. Četnost nesouhlasných reakcí je dle mého přesvědčení výjimečná, proto jsem přistoupila k tomuto dopisu.

Nezávisle na sobě se na mne obrazejí pracovníci jednotlivých OSPOD i krajských úřadů. Shodně poukazují na rizika v souvislosti s přijetím navržené úpravy, která posiluje administrativní úkony na úkor zjišťování skutečného stavu věci. Novelizovaná Instrukce by podpořila další odklon od primární prevence a od včasné a intenzivní intervence do rodiny. Tento negativní proces zahájil zákon č. 401/2012 Sb., novelizující od 1. 1. 2013 zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Uložil orgánům sociálně-právní ochrany dětí (bez personálního navýšení) řadu nových povinností většinou administrativní povahy (na úkor terénní práce) a zavedl jistotu financování subjektům podporujícím pěstounskou rodinu, nikoliv rodinu dítěte žijícího v nepříznivých poměrech.

Dodržování postupů stanovených Instrukcí může vést v konečném důsledku k roztržitosti či dokonce ke ztrátě informací o ohrožených dětech a k narušení kontinuity sociální práce s rodinou. Instrukce zcela popírá nutnost vyhledávání znevýhodněných dětí a tedy i princip transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti nastaveného usnesením vlády č. 883/2009 ze dne 13. 7. 2009 v Národním akčním plánu k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti.

Pane ministře, z uvedených důvodů si dovoluji Vás požádat o zastavení příprav novely zmíněné Instrukce a o zahájení diskuse nad tímto dokumentem. Na doložení své žádosti připojuji nejvýznamnější výhrady pracovníků OSPOD:

1. Nejzásadnější výhrady se vztahují k čl. 26 odst. 1 písm. c), dle něhož se dítě vyřadí z evidence ke dni právní moci rozhodnutí soudu ve věci péče soudu o nezletilé. Rodiče se však opakovaně i po ukončení soudního jednání obrací na OSPOD s různými záležitostmi (otázka výživného, úprava styku, dluhy, neplacení nájemného, zrušení trvalého pobytu druhému rodiči, otázka bydlení, finanční problémy atd.). Tyto záležitosti se řeší často jednorázově, avšak opakovaně a často po celou dobu od skončení soudního řízení. OSPOD však nebude moci zajistit neprodleně kvalitní poradenství se znalostí věci, nebude-li mít původní spis Om (Ochrana mládeže) ihned k dispozici a bude si ho muset vyžadovat ze spisovny úřadu. **Důsledkem navrhovaného postupu však nebude jen nárůst administrativy v souvislosti s opakovaným vyřazováním a zaváděním spisu do evidence, ale i ohrožení kvality poradenství rodičům a pomoci dítěti.** Rodiče často nemají rozsudky, nepamatují si, v jakých záležitostech se jednalo apod. Dítě dožadující se ochrany a okamžité pomoci ze strany OSPOD nemá potřebné doklady ani informace. Proto by měly být všechny spisy dětí k dispozici úřadům do jejich zletilosti, jak je tomu doposud, a neměly by být vyřazovány. Je nutné mít na paměti, že spisová dokumentace se vede pro potřebu OSPOD a na ochranu dítěte. Klientem OSPOD není tedy rodič, ale samotné dítě. Nemůžeme rezignovat na ochranu práv dítěte s ohledem na práva jeho rodičů.

2. Dle čl. 2 písm. a) OSPOD zařadí dítě do základní evidence až po vyhodnocení jeho situace. Znamená to tedy, že v době přijetí oznámení, zjištění atp. nebude dítě nikde vedeno, bude zavedena pouze dokumentace obdobná správnímu spisu. Instrukce neřeší, jak bude nakládáno s danou dokumentací, nebude-li založen spis Om, k němuž se váže možnost postoupení jinému úřadu. V praxi může nastat situace, kdy v případě migrujících rodin bude několik OSPODů nezávisle na sobě vyhodnocovat ohrožení dítěte. Spis nezaloží, protože se bude vždy jednat o „jednorázové“ pochybení rodičů nevyžadující další sledování. Problém dítěte bude nesprávně vyhodnocen a nepříznivé poměry dítěte nebudou řešeny, ale „konzervovány“.

3. Dle čl. 2 odst. 3 zařadí OSPOD dítě do evidence vždy, jedná-li se o podezření na týrání nebo zneužívání. Dle čl. 26 odst. 4 se takové dítě vyřadí, jestliže se toto podezření neprokáže. V uvedených odstavcích se nehovoří o **zanedbávání dítěte**, které se vyskytuje nejčastěji. Rovněž v těchto případech je nutná včasná intervence do rodiny. Zkušenosti potvrzují, že se opakovaně prošetřuje podezření na zanedbávání dítěte a je nezbytné, aby veškeré záznamy byly součástí jednoho spisu. Často se podezření potvrdí až při opakovaném šetření. Je proto nutné, aby byl zaveden spis Om obligatorně také v případě podezření na zanedbávání dítěte, jak je tomu doposud.

Pracovníci OSPOD považují dosavadní způsob vedení spisové dokumentace za zaběhlý, fungující a vhodný jak pro pracovníky SPOD, tak pro klienty (především nezletilé děti). Jedná se zejména o možnost přístupu ke spisu Om zařazeného nyní v kartotéce OSPOD (nikoliv ve spisovně úřadu), který se vyřazuje po zletilosti dítěte. Aby bylo možné zajistit kvalitní poradenství rodičům, musejí pracovníci OSPOD postupovat se znalostí věci, kterou získají právě studiem spisu Om. Rodiče, resp. děti, přicházejí na OSPOD často neohlášeně a bez potřebných listin, z nichž by bylo zřejmé, jaká je aktuální právní situace dítěte. Vyřazováním a zařazováním dítěte do evidence naroste zbytečná administrativa a zkomplikuje se situace OSPOD i klientům.

Pane ministře, děkuji Vám za Váš čas, který jste věnoval mé žádosti. V případě Vašeho zájmu jsem připravena spolupodílet se na tvorbě novely Instrukce.

K žádosti si dovoluji přiložit závěry z XXI. odborné konference na téma „Důsledky sociální reformy a změn v právních předpisech na práci sociálních pracovníků“ kterou uspořádala Společnost sociálních pracovníků ČR ve dnech 16. a 17. 5. 2013.

S pozdravem

JUDr. Věra Novotná
předsedkyně Společnosti Sociálních pracovníků ČR

